

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ (НИРД) - 2025 ГОДИНА - ПРЕДВАРИТЕЛНИ ДАННИ

През 2025 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са 1 697.2 млн. лв. (867.8 млн. евро), което е със 7.8% повече в сравнение с предходната година. Запазва се тенденцията на ежегодното им нарастване през периода 2021 - 2025 година.

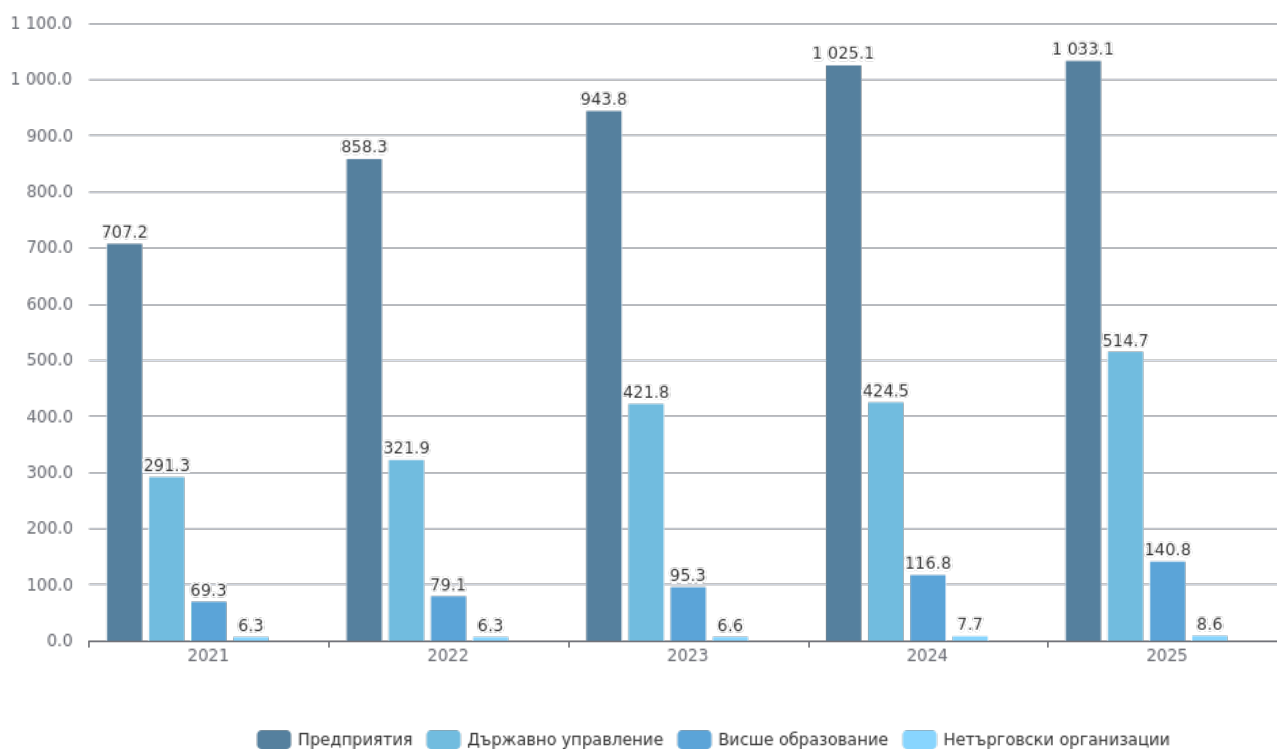
Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от brutния вътрешен продукт) възлиза на 0.75% и е с 0.02 пункта по-ниска в сравнение с 2024 година.

Таблица 1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност

	2021	2022	2023	2024	2025
Разходи за НИРД (млн. лв.)	1 074.0	1 265.6	1 467.5	1 574.1	1 697.2
Разходи за НИРД в % от БВП	0.77	0.75	0.79	0.77	0.75

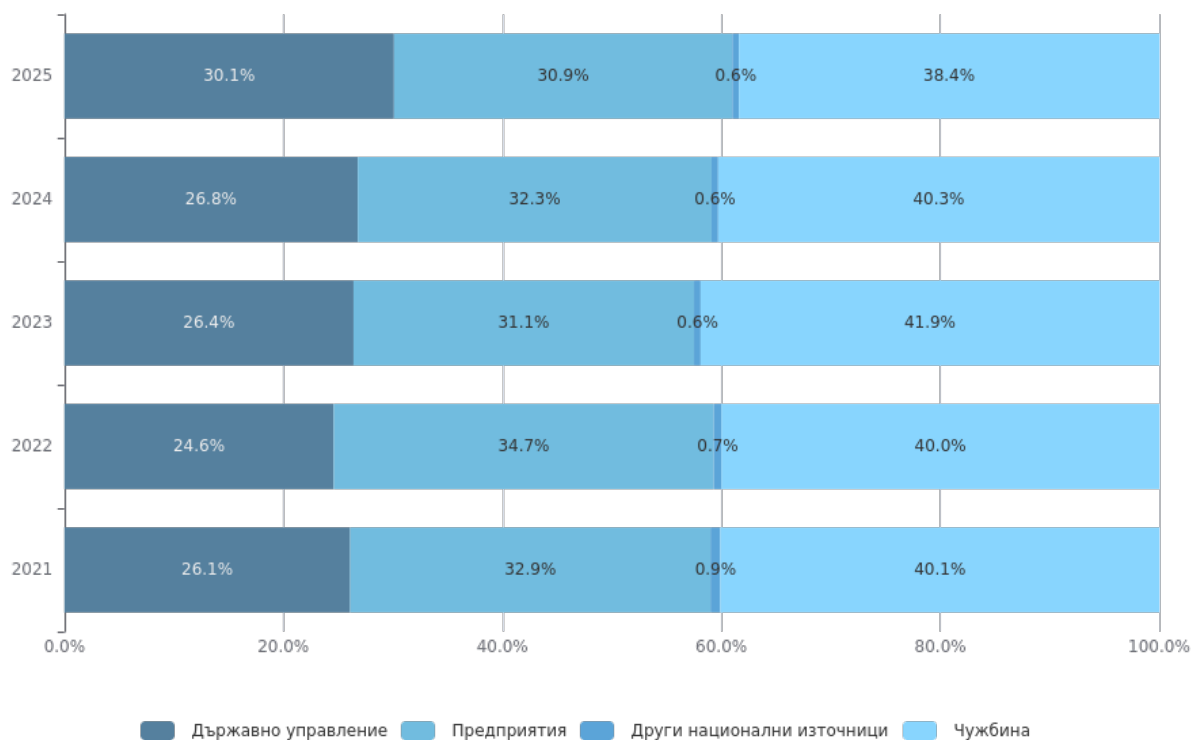
Сектор „Предприятия“ е най-големият от четирите институционални сектора, в които се осъществява НИРД, с дял от 60.9% от общите разходи за НИРД през 2025 година. Следва сектор „Държавно управление“, от който научните институти и организации формират 30.3%. Направените разходи за наука от висшите училища и университетските болници възлизат на 8.3%, а от нетърговските организации - на 0.5%.

Фиг. 1. Разходи за НИРД по институционални сектори (млн. левове)

Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, предприятията, други национални източници и от чужбина. През 2025 г. най-голям е дялът на чуждестранните източници на средства за осъществяване на НИРД - 38.4%. Сектор „Предприятия“ финансира 30.9%, а държавният бюджет - 30.1%.

Фиг. 2. Структура на разходите за НИРД по източници на финансиране

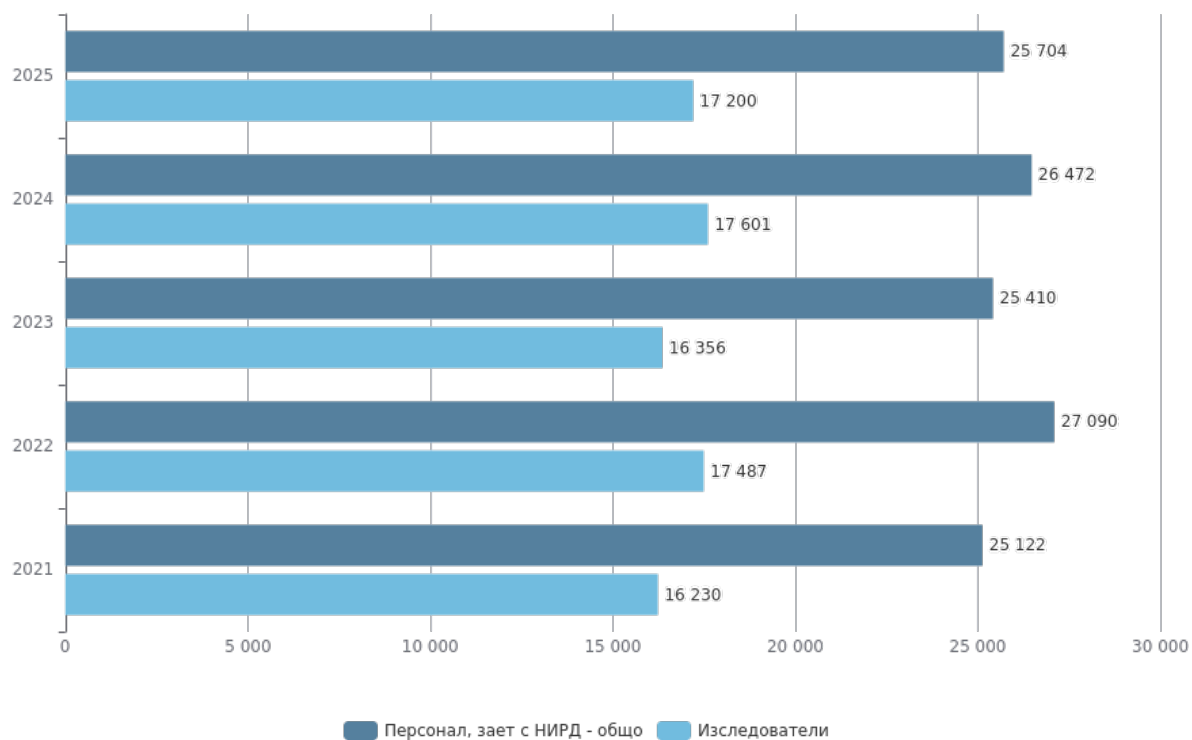
По области на науката през 2025 г., както и през предходната година, най-голям относителен дял имат разходите за НИРД в областта на техническите науки - 44.8%, или 760.1 млн. лв. (388.7 млн. евро), следвани от медицинските и здравни науки - с дял от 22.1%, или 374.2 млн. лв. (191.3 млн. евро), и естествените науки - 19.5%, или 331.4 млн. лв. (169.4 млн. евро).

Фиг. 3. Структура на разходите за НИРД по области на науката през 2025 година

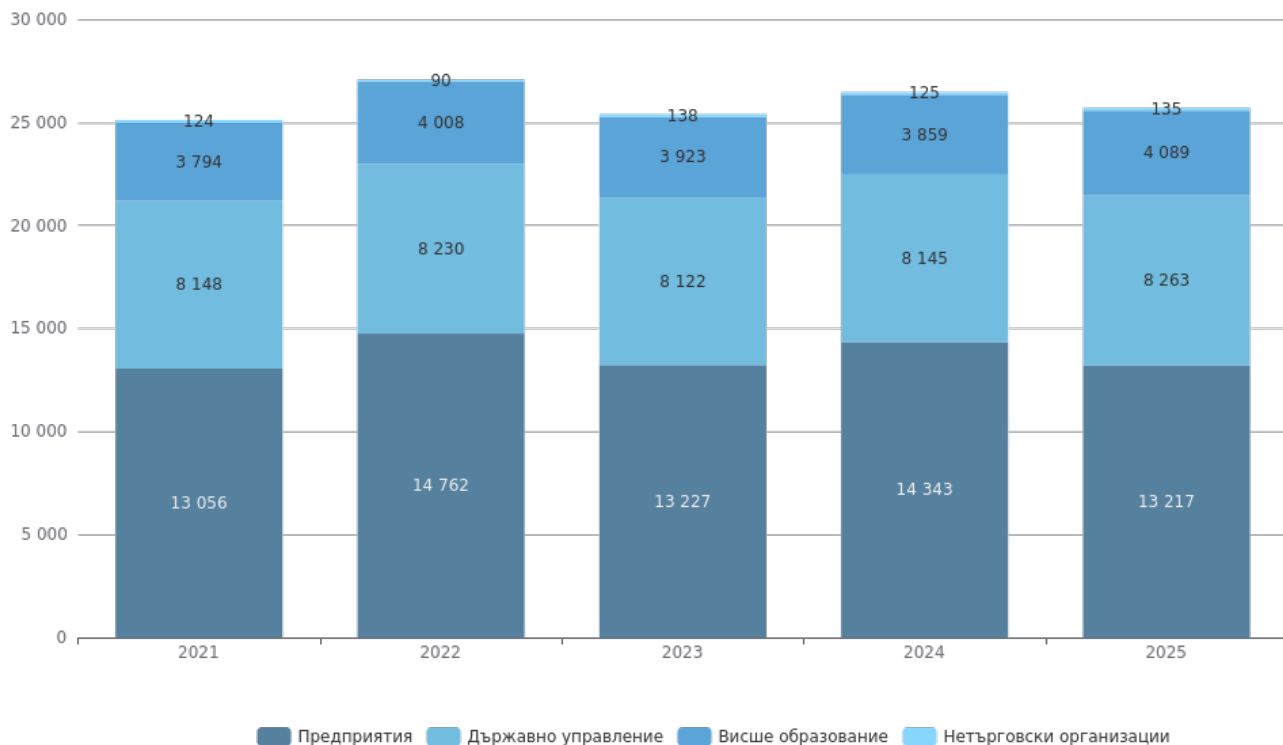
През 2025 г. персоналят, зает с научноизследователска и развойна дейност, е 25 704 души (в еквивалент на пълна заетост), което е с 2.9% по-малко в сравнение с предходната година. Делът на жените от общия персонал, зает с НИРД, е 49.4%. Броят на изследователите в еквивалент на пълна заетост е 17 200 души, което е с 2.3% по-малко спрямо 2024 година.

Фиг. 4. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост)

Основната част от заетите с НИРД през 2025 г. е съсредоточена във фирмите и научните институти от сектор „Предприятия“ - 51.4% от общия персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост), или 13 217 души. В организациите и институциите от сектор „Държавно управление“ научна дейност осъществяват 8 263 души, което съставлява 32.1%. В сектор „Висше образование“ 4 089 души са ангажирани с провеждането на научни изследвания и разработки, като относителният им дял е 15.9%.

Фиг. 5. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост) по институционални сектори

Методологични бележки

Научноизследователската и развойна дейност включва всяка творческа и систематична работа, която се провежда с цел да се увеличи обемът на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и за разработването на нови приложения на наличните знания. Научноизследователската и развойна дейност обхваща фундаментални и приложни изследвания и експериментални разработки.

Показателят „разходи за научноизследователска и развойна дейност“ се дефинира като всички разходи за осъществена в рамките на статистическата единица научноизследователска и развойна дейност независимо от източника на финансиране. Разходите за НИРД включват текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи, предназначени за НИРД.

Показателят „персонал, зает с НИРД“ измерва човешките ресурси, пряко заети с НИРД, които са отговорни за създаването, прилагането и разпространяването на новите знания. Той обхваща лицата, пряко ангажирани с НИРД, и лицата, оказващи директна подкрепа за НИРД (мениджъри, администратори, техници, чиновници). Персоналът, зает с НИРД, включва изследователи и друг персонал, зает с НИРД. Персоналът в еквивалент на пълна заетост се изчислява на базата на използваното работно време за научноизследователска и развойна дейност през отчетната година.

Съгласно методическото ръководство „Фраскати“ (Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development - Frascati Manual, OECD, 2015), възприето от Евростат, разходите и кадровият потенциал на НИРД се разпределят в четири институционални сектора:

- Сектор „Предприятия“ - обхваща всички предприятия, чиято основна дейност е производство на пазарни стоки и услуги (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- Сектор „Държавно управление“ - обхваща държавните организации и институции, които са непазарни производители, предоставящи услуги за задоволяване на индивидуалните и колективните потребности на обществото и са финансирани предимно с бюджетни средства (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- Сектор „Висше образование“ - включва университетите, колежаите, висшите училища, научноизследователските сектори към висшите училища и университетските болници;
- Сектор „Нетърговски организации“ - обхваща фондациите, асоциациите, сдруженията и други, предоставящи непазарни услуги.